

Foran T.T's 90 års jubileum

ved formannen

Trondhjems Turistforening har ved utgangen av 1977 lagt bak seg 90 års virksomhet for friluftsliv og ferdsel i fjellet.

Foreningens alminnelige formål har hele tiden vært å utvikle turlivet, å gjøre fjellet tilgjengelig for fotvandring og fjellskiløping. Dette har vi gjort ved våre vardete ruter, våre hytter, ved rutebeskrivelser og karter, ved årbøker og fellesturer.

TT's virksomhet startet altså i 1887 og i byens umiddelbare nærhet. I slutten av forrige århundre var selv disse strøk ukjent land for mange av byens borgere, og TT tok derfor straks fatt på oppgaven med å gjøre det vi i dag kaller Bymarka lettere tilgjengelig for folk flest. Det ble anlagt et nett av stier, som da som nå krevde et stadig vedlikehold. Dette arbeidet ble overtatt av Trondheim kommune i 1908. Vi kan vel også minne om at TT's første bygg var en liten hytte på toppen av Gråkallen. Den sto ferdig 20. juni 1889, og ble i løpet av sin levetid oppsøkt av mange.

Men det gikk ikke lang tid før foreningen etablerte seg i de trakter som vi også i dag kjenner som TTs arbeidsområde. Den første hytte som ble reist i fjellet var Trollheimshytta. Den ble bygget ved Fiskeseteren i Follidalen og ble reist i samarbeid med Kristiansund Turistforening, åpnet 11. juli 1890. Men allerede i 1895 ble hytten helt overtatt av TT.

Ved siden av Trollheimshytta klarte man seg i Trollheimen til å begynne med med provisoriske arrangementer med enkelte setereiere for å skaffe kvarter på de enkelte rutene. Antallet fotvandrere økte etter hvert så mye at flere hytter måtte til. Den neste ble Jøldalshytta, som sto ferdig i 1908. Snart var den imidlertid for liten og en ny måtte til. Den ble bygget ved Jølvatnet som sto ferdig i 1918. I 1922 kom Gjevilvasshytta, og TT hadde dermed fått tre hjørnesteiner for trafikken i Trollheimen. Senere ble det også inngått kvarteravtale på Storli i Storlidalen. I dag er dette kvarteret å finne som en selvbetjeningshytte på Bårdsgården.

I Sylene kom den første TT-hytten i 1896, Storerikvollen, som senere er utvidet og restaurert en rekke ganger. Den neste — Nedalshytta — ble bygget allerede året etter, men TT hadde da flere år hatt en avtale om kvarter med eieren av Nedalen gård. Hytten ble bygget like i nærheten av gården og i 1919 kjøpte TT Nedalen gård, en eiendom på i alt mellom 40 og 50 kvadratkilometer fjellareal.

Vi finner ellers her ved dette jubiléet ikke grunn til å gå inn på alle utbygginger som TT har foretatt i fjellet. I alt har foreningen nå, etter salget av Nordpå, 11 hytter, hvorav fem er betjente (Trollheimshytta, Gjevilvasshytta, Jøldalshytta, Nedalshytta og Storerikvollen). I tillegg er også Schulzhytta betjent i påsken.

Foreningen har for tiden ingen konkrete planer for nybygg. På sikt vil det bli nødvendig å bygge flere selvbetjeningshytter. Av nye som vil måtte komme er Vigelsjøhytta for å forbinde DNT's rutenett i Femunden/Rørosområdet med Sylene, en selvbetjeningshytte mellom Kjøli og Nordpå og en egen hytte i Storliålen. Selvbetjeningsnettet i Trollheimen bør forbedres ved nye avdelinger ved Jøldalshytta, Trollheimshytta og Gjevilvasshytta.

Foreningen er ellers for tiden i gang med en nødvendig og større restaurering av Gjevilvasshytta. Før dette er det i løpet av de senere år foretatt større arbeider på Trollheimshytta, Jøldalshytta og Storerikvollen, noe som alt i alt har kostet foreningen store summer, men som i resultat har gitt mer praktiske og mer komfortable hytter, til beste for både gjester og betjening.

Det har uten tvil vært begivenhetsrike år for foreningen og svært meget er endret siden starten i 1887.

At en by kan endre ansikt i løpet av 90 år er vel kan hende ikke så merkelig, men at også noe så fast og bestandig som fjellnaturen har gjort det, gir oss grunn til ettertanke.

For fjellet er ikke lenger hva det engang var, på både godt og vondt: Den generelle utvikling og bedre kommunikasjoner har ført til at det ikke lenger er så langt av lei, og det har på en helt annen måte enn før blitt mulig å livberge seg og leve i fjellbygdene våre. Videre har muligheten til å gå i fjellet blitt virkelig allemannseie, og så langt må vi si at utviklingen har vært positiv.

Men det er aldri så godt at det ikke også er galt for noe. Og mindre positivt synes det stadig økende antall veier langt inn i selve fjellheimen å være. Heller ikke kan kraftledningene, som en rekke steder skjærer seg avsted over fjell og myr, sies å forskjønne landskapet. Men størst virkning på fjellnaturen har vassdragsreguleringene hatt. Flere steder i TT's fjellområder har utbygginger endret hele landskapets karakter og etterlatt sår. Og enda er det altså ikke slutt. Flere reguleringer er planlagt både i Trollheimen og i Selbu/Tydal, og etter alt å dømme vil nye veier bli ført innover fjellet for disse utbyggingene. Ved slike nye veier vil adgangen til nye

fjellområder gjøres lettere og plass for nye hytteområder oppstår. T.T. vil gi uttrykk for at utbygging av veier, hytteområder med parkeringsplasser må planlegges slik at de ikke ødelegger for de virkelige verdier som vi har i fjellområdene. Hvis vi ikke passer på, vil den uberørte fjellverden snart ikke eksistere mer.

T.T. har her i de senere år fått en ny oppgave:

Å verne om allmenhetens friluftsinnteresser mot utbyggingsinteressene, som rett nok vil gi oss kraft, men som samtidig forringer de ikke-materielle verdiene vi har i fjellet. Og — det skal vi være klar over — fjellet som friluftsområde og rekreasjonskilde er ikke blitt mindre verdifullt i løpet av de 90 årene TT har eksistert. Hvordan det vil være om nye 90 år kan vi selvsagt vanskelig si noe sikkert om, men vi kan neppe tro at mennesket da ikke lenger har bruk for fjellet. Derfor må det vernes, tas vare på, for dem som kommer etter oss. Noen må tale fjellets sak, og TT gjør det — vi bærer her et stort ansvar på våre skuldre.

En kan nå spørre om T.T. i disse årene har levd opp til sitt formål og fått den tilslutning som behøves. Utviklingen gjennom disse 90 årene viser dette. Ved starten i 1887 hadde foreningen 273 medlemmer, i år ca. 7000. Overnattingene på våre hytter var i 1912 533 og i 1976 ca. 16000.

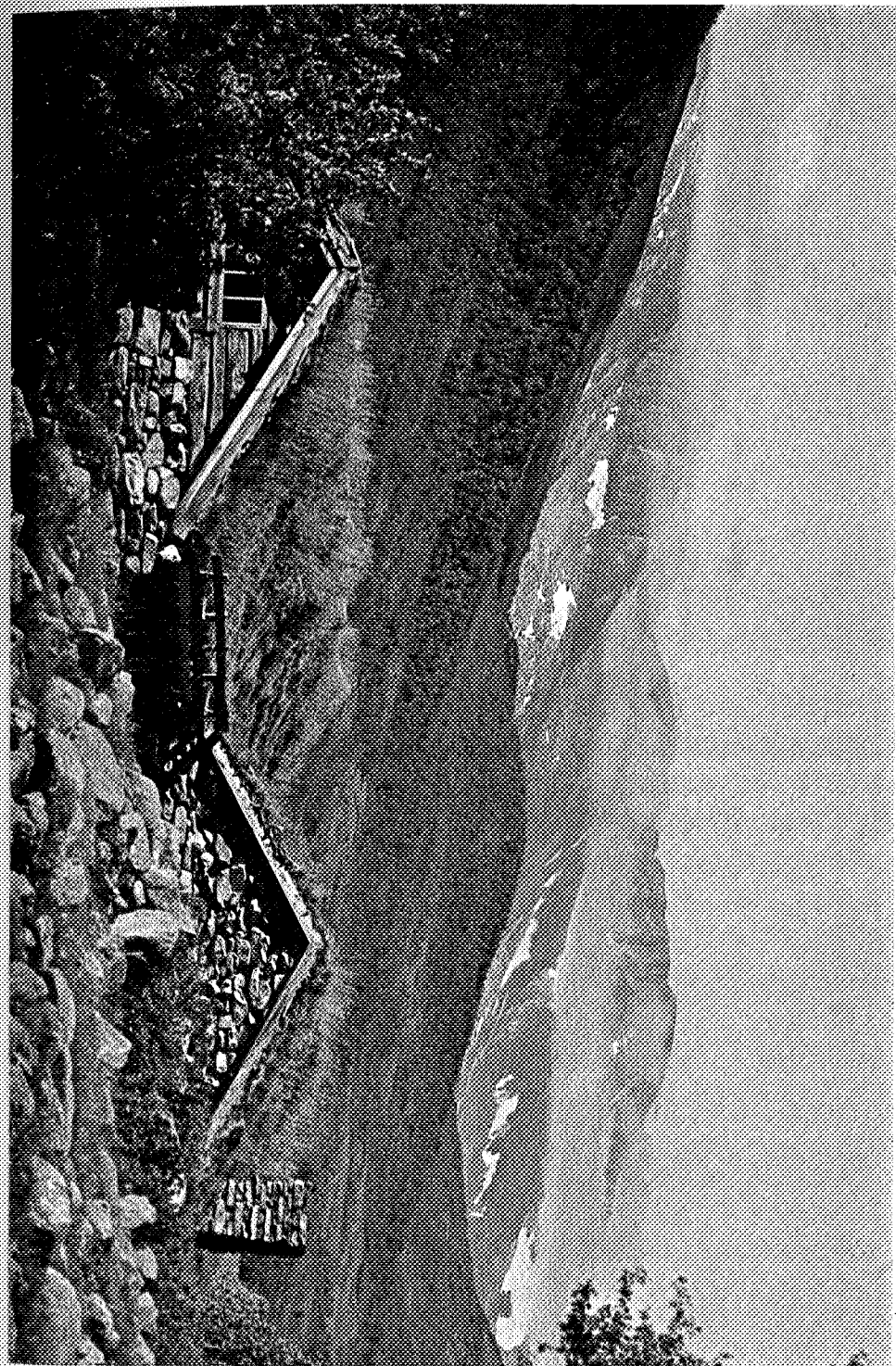
Vi ønsker imidlertid flere medlemmer og større besøk i fjellet, ikke bare for direkte å styrke vår økonomi, men fordi vi med flere interesserte mennesker bak oss står sterkere når vi må henvende oss til offentlige organer og myndigheter, og det styrker dessuten uttalelser som T.T. kommer med i saker som angår foreningens virke og våre områder i fjellet. Flere medlemmer er således ett av styrets ønsker i jubileumsåret.

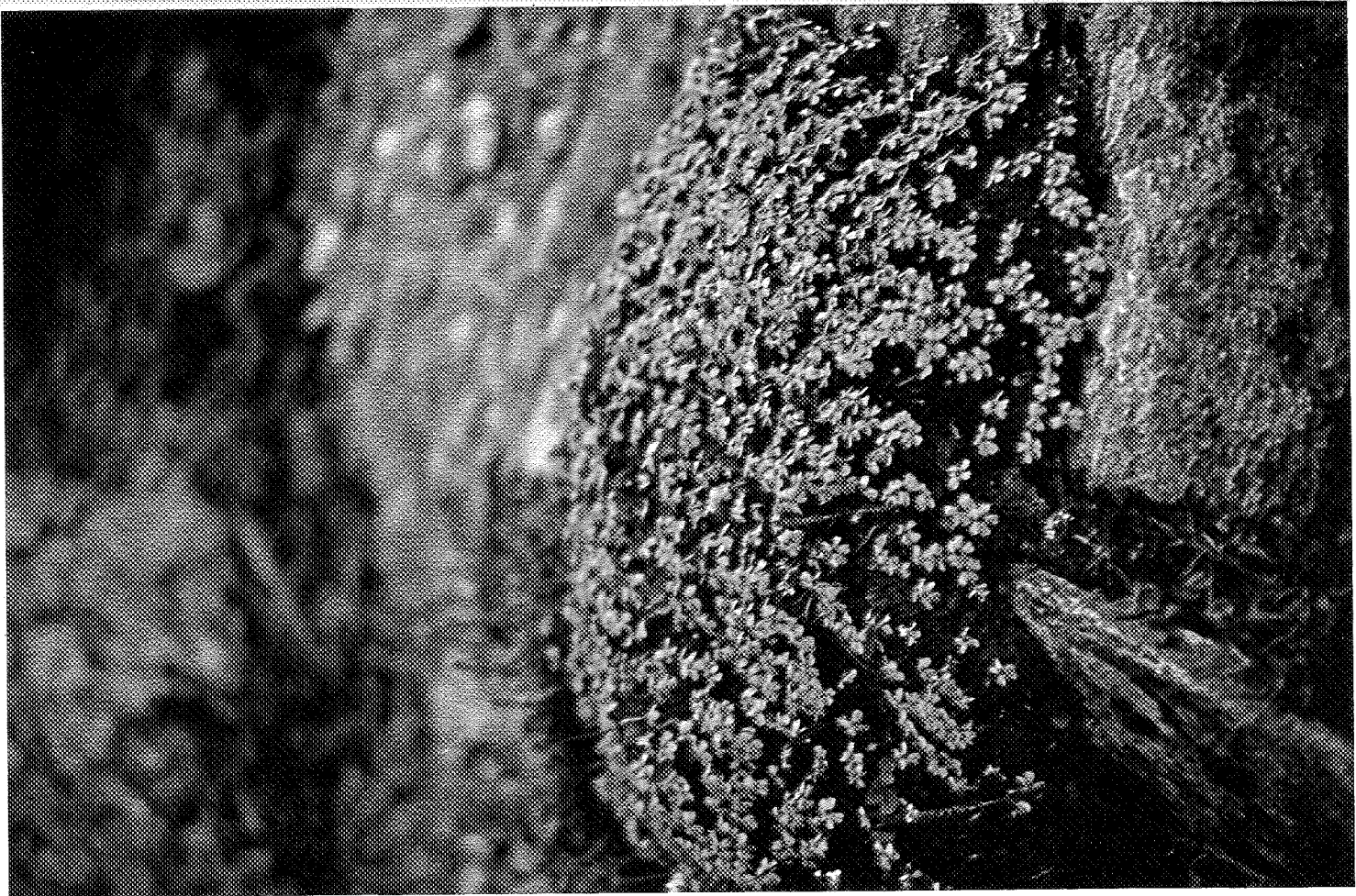
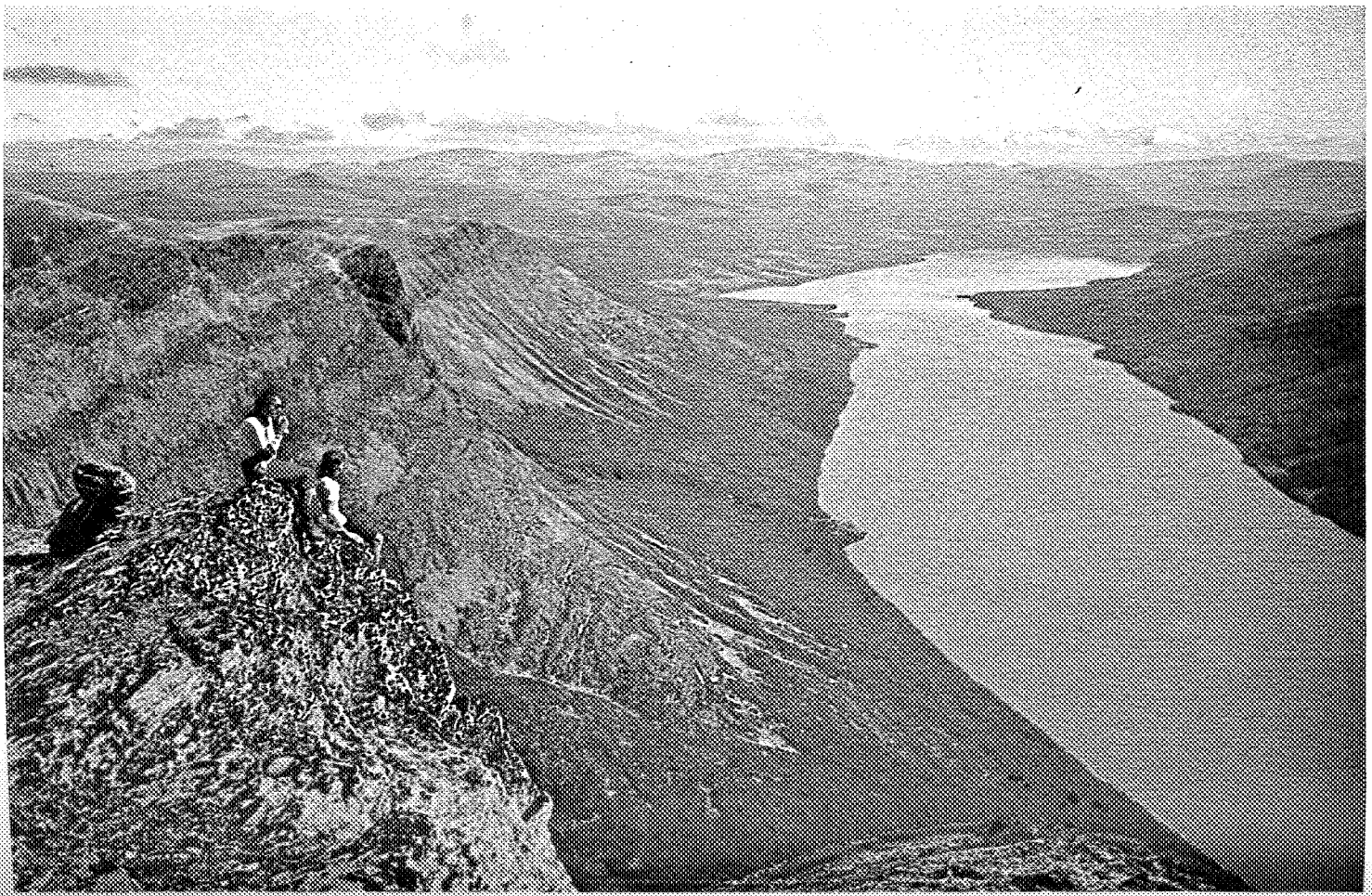
At vi også ønsker oss større besøk på hyttene er vel nesten unødvendig å si. Dette ønsker vi imidlertid ikke bare for vår egen skyld, men også fordi det er plass til flere i fjellet og fordi flere ville ha glede og nytte av å oppdage hvilke store verdier for sinn og helse som ligger i fjellet.

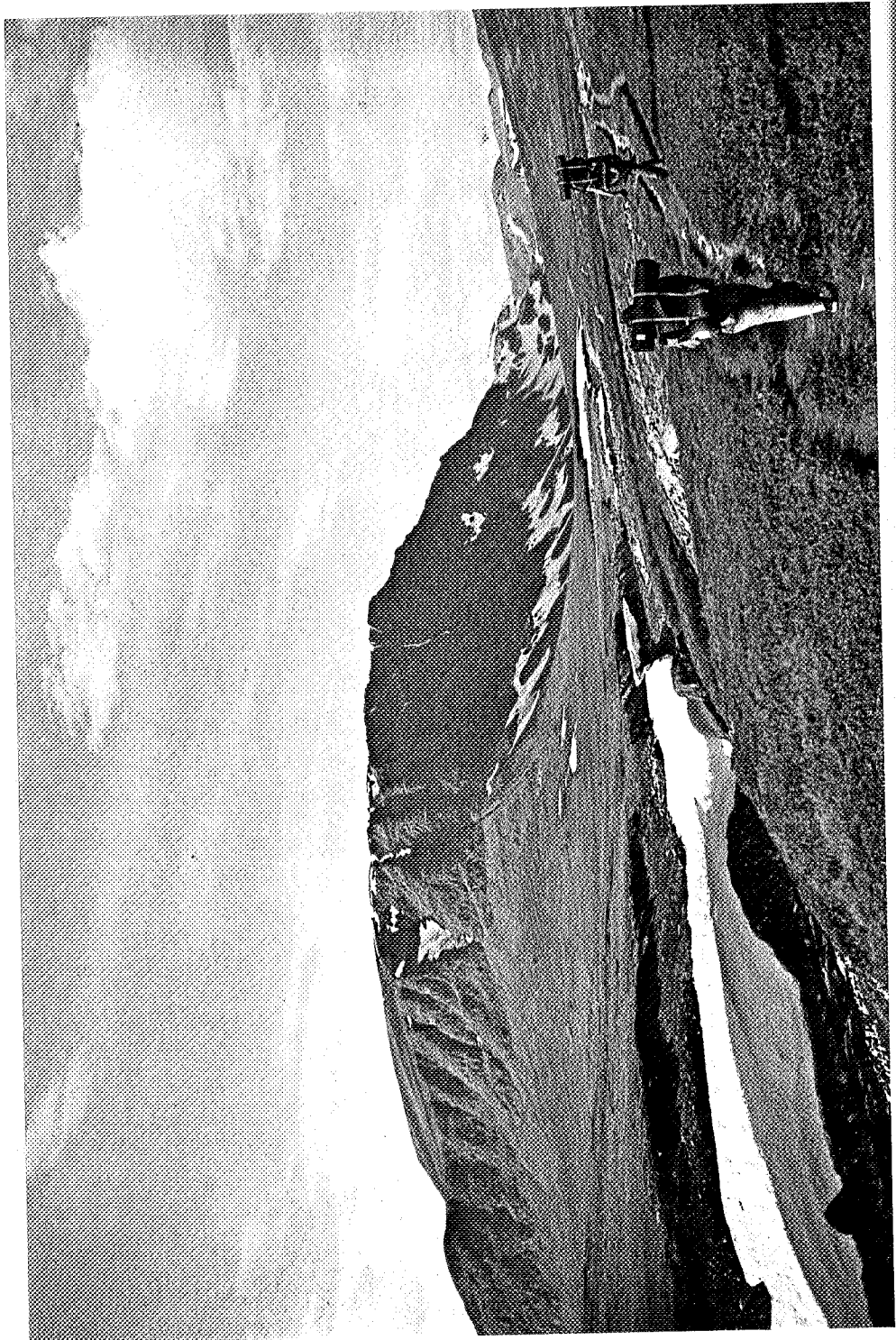

Okla og Gjevillvasskammene.

Foto: Trond Strickert.

Trondhjems Turistforening

JENS BUGGE. DNT.

T.T forvalter et område som har vært et kraftsentrum gjennom lange perioder av vår historie. Det var i Trøndelagen de gamle kongene helst holdt seg. Det kan vi godt forstå når vi ser det trønderske jordbruk, Norges korn- og kjøttkammer, og trønderlånene bygget for gjesting og vennskap.

Her lå Norges gamle hovedstad og eneste erkebispesetol, her ble kristendommens innføring i landet avgjort, og her ble Nidarosdomen bygget over Hellig-Olavs levninger. Her fikk også mange århundrer senere de Armfeldtske karoliner sin skjebne beseglet.

Til Nidaros gikk gjennom århundredene et stadig tog av pilgrimer, — som en slags middelalderens turiststrøm.

Pilgrimene måtte slite seg frem gjennom ugjestmilde og farefulle fjell. Trondhjems Turistforening har gjort turen i dag gjennom fjellene til en annen opplevelse for våre dagers turister — en kilde til friluftsliv, helsebot og naturglede for den økende skare som søker seg ut i fjellet og skogen.

Fjellene i Trøndelag er ikke spisse og steile som Vestlandet, og har ikke Østlandets mer sedate viddestrekninger. De er trauste og ruvende, som trøndernaturen selv kan være det.

Trondhjems Turistforening har uendelige kilder å øse av, enten det gjelder historisk bakgrunnsstoff eller å skape muligheter for fottur- og skiopplevelser.

En fotturistforening i dagens Norge må ta vare på tradisjonene og kontinuiteten i norsk turistliv, samtidig som den må innrette seg etter vår egen tids utvikling og krav. Dette har Trondhjems Turistforening til fulle vist at den har maktet, — til tross for at den vel også har fått føle de stigende økonomiske krav som stilles til virksomheten, og til tross for de vanskeligheter som vassdragsreguleringer og andre inngrep har skapt i foreningens virkeområde, ikke minst i Trollheimen og i Sylene.

På 90-årsdagen kan foreningen se tilbake på like mange års utrettelig og målbevisste arbeide for friluftslivets sak. Den Norske Turistforening er glad for å ha en så solid samarbeidspartner og ønsker hell og lykke med å bygge virksomheten videre ut i årene som kommer.